

blive anvendt af studenter. Ikke mindst for dem må det være en særdeles brugervenlig adgang til det aktuelle vidensniveau inden for bibelforskningen og en øjenåbnende præsentation af Bibelens uoverskuelige betydning på alle kulturelle områder og niveauer. Hvis man kan bidrage til, at udgaven får denne funktion, skal man gøre det; det fortjener den.

Jesper Tang Nielsen

Jan Sievert Asmussen

Ord virker. Retorisk homiletik. København: Forlaget Anis 2010. 168 s. Kr. 189.

Som alle lærebøger siger også de homiletiske noget om betingelserne for den undervisning, de primært er skrevet for. Når tyske homiletikker som regel er meget omfattende og med stor teoretisk tyngde, hænger det sammen med, at de henvender sig til universitetsstuderende på de samme akademiske præmisser som andre teologiske fag. I modsætning hertil er hovedparten af de amerikanske lærebøger skrevet til studerende på teologiske seminarer, hvor de teologiske forudsætninger er langt færre – især der, hvor faget også udbydes på begynderniveau.

Med hensyn til uddannelse befinder Danmark sig et underligt sted midt i mellem. Vi har en lang tradition for akademisk teologisk uddannelse som adgang til præstembedet, men den praktiske teologi er et lille fag, og mange af dets områder konverteres i stedet til korte pastoralteologiske kurser på de kirkelige efteruddannelsesinstitutioner. Det stiller underviserne dér over for store udfordringer. De kan så netop ikke forudsætte noget videre kendskab til pædagogik, psykologi, sociologi eller kommunikationsteori, samtidig med at de discipliner i dag er uomgængelige for pastoralteologien. Hvad gør en homiletiklærer her? Tyske lærebøger er for omfattende (og danske cand. theol.'er ikke så villige til at læse på det sprog), amerikanske ofte for letbenede og kirkeligt-kulturelt fjerne i introduktionsøjemed. Jan S. Asmussen, lærer i faget på Pastorseminariet i København har uforfærdet valgt at løse dilemmaet ved at skrive en lærebog, som spejler hans vurdering af, hvad der er det vigtigste at komme rundt om på den tid, der faktisk er til rådighed, et skøn, der også baserer sig på hans egne erfaringer som mangeårig sognepræst. Nemlig arbejdet med prædikens kommunikative aspekter, fordi en prædiken nu engang er den hørte prædiken, ikke prædikantens gode intentioner. At få disse *både* bevidstgjort *og* hørt er opgaven, og den klassiske retorik har netop som sit emne den mundtlige hensigtsbestemte tale og dens overbevisningsmåder, hvorfor Asmussen da også griber tilbage til den, især i dens romerske udgave hos Cicero og Quintilian. Her henter han den uopslidelige model for en tales forberedelse og den lidt mere opslidelige model for en tales opbygning. I inspirationen fra David Buttrick, som selv er retorisk kyndig og fra andre amerikanske homiletikere, som er meget optaget af imaginationen (her den billeddannende evne), kommer vægten

til at ligge på kravet til prædikenen om at forme verbale billeder, der dels er mangetydige nok til, at tilhørerne kan færdes frit i dem (i modsætning til den entydige illustration), og dels velovervejede nok til, at de har en indre sammenhæng med prædikantens hovedtema. Det er ikke enhver givet at være billedlig kreativ, og Asmussen opfordrer derfor også prædikanter til at lære af dem, som er, kunstnerne, de litterære såvel som de udøvende. Det er denne æstetiske interesse, der binder Asmussens amerikanske referencer sammen med de tyske, især Martin Nicol, professor i PT i Erlangen. Han introducerede i slutfirserne den praktisk orienterede og æstetisk interesserede New Homiletics i tysk sammenhæng – som ét muligt svar på det empirisk orienterede fokus på lytteren, som på det tidspunkt var i høj kurs i Tyskland. I adskillige lærebøger har han videreudviklet interessen i “prædikenen som åbent kunstværk”. I god amerikansk tradition ligger vægten på ordenes virkning på tilhøreren, mere end på overvejelser over religiøse/teologiske udsagns gyldighedsprætentioner. Det er således mindre nyretorikkens interesse i argumentationsteori og sandhedsspørgsmål, der her er på færde, end det er optagetheden af de anskuelige indtryk, som den verbale kommunikation er åbenlyst afhængig af. Afslutningsvist fremlægger Asmussen redeligt tre af sine egne prædikener og gør kort rede for sine retoriske valg og deres (tilsigtede) virkning.

Asmussens lærebog er en god indføring i en bestemt homiletisk tradition, hvis styrke er dens bevidsthed om anskuelighed og appel til emotioner i den mundtlige kommunikation. Dens svaghed, at den mindre tænker om tilhøreren også som kritiker eller skeptiker, der spørger, om det her kan passe. I tråd hermed diskuterer den derfor heller ikke teologiske spørgsmål om de poetisk-æstetiske udsagns gyldighedsomfang og dermed i dybere forstand sammenhængen mellem religion/teologi og fiktion. Det hænger efter denne læsers skøn sammen med, at homiletikker, hvis retoriske vægtning ligger på appelformen *patos*, som oftest har deres udgangspunkt i en høj grad af teologisk forhåndsvished om, hvad “evangeliet”, der nu skal “forkyndes”, er. Det kan der som indledningsvist nævnt være gode pragmatiske grunde til at beslutte sig for, men det tenderer også mod at reducere homiletikfaget til et pædagogisk foretagende, til indlæring af ”kunstregler”, mindre end et fag, der også inviterer til kritisk teologisk refleksion.

Sanne Thøisen